

ЗБИРКА „ЖИВОТ ПО ОСАМНАСТИЦИ: ПРИЧЕ И ПРИЧАЊА У ДОБА КОРОНЕ“ МАТУРАНТА БЕОГРАДСКЕ ФИЛОЛОШКЕ ГИМНАЗИЈЕ

Кутак смисла за књижевне занесењаке

Изненадно увођење ванредног стања и учења на даљину – до сада потпуне непознанице за наше просветаре – ученике београдске Филолошке гимназије и њихову професорку књижевности др Мирјану Стакић Савковић не само да није омело у уобичајеном преданом раду, већ је изродило и једну нову димензију стваралаштва.

Током периода карантина часове су наставили руководећи се истим принципима као и у редовној настави – нису одступили од учења, читања, стварања и љубави. Али, морали су да пронађу другачија техничка решења, да се неубичајено дуго друже са рачунарима, телефонима и друштвеним мрежама. Техничке околности нису баш увек биле лојална подршка, јер у многим кућама постоји један рачунар а више деце којој је у исто време био потребан, интернет везе неретко су биле нестабилне, а такође ни сви ученици нису проводили време у идеалним породичним условима. Професорка Мирјана желела је да настава на њеним онлајн часовима ученицима буде отклон од сваке муке – и „коронарне“, и техничке, и евентуалне породичне. Да их се све што раде директно тиче, сада и овде. Да часови буду својеврстан мелем, а не додатни стрес. Најзад, желела је да им понуди нове перспективе – књижевних ликова који су се у разним временима суочавали са сличним и горим невољама, а изналазили су начине да их превазиђу, да из њих изађу снажнији или макар неозлеђени.

Професорка Мирјана желела је да настава на онлајн часовима ученицима буде отклон од сваке муке – и „коронарне“, и техничке, и евентуалне породичне. Да часови буду својеврстан мелем, а не додатни стрес. Најзад, желела је да им понуди нове перспективе књижевних ликова који су се у разним временима суочавали са сличним и горим невољама, а изналазили су начине да их превазиђу, да из њих изађу снажнији или макар неозлеђени

че, да их измишљамо и тумачимо, да у њих уткивамо стечена знања, али и тренутна емотивна стања... Живот је измамио проверу уверења, а уверење је проверу издржало – каже професорка Мирјана.

товитости и стилског израза. Због оствареног домета и стилске разноврсности, због тога што, андрићевски интонирано, призивају на људскост, доброту и блискост, приче су намењене свима. Читалачки сладокусци у њима ће пронаћи изазов за поређење свог доживљаја одређеног дела са начином његове транспозиције у новонасталој причи. Они који нису читали дела – предлошке, пожелеле да их прочитају – објашњава професорка Стакић Савковић.

И то не говори без претходне провере. Наиме, када је збирка објављена на сајту гимназије, један од часова са ученицима првог разреда посветила је анализи прича и коментарима најмлађих. Они који су тек загрејали средњошколске клупе добили су снажну мотивацију да старије другаре достигну у знању и да, попут њих, стварају своја дела. Није изостала ни реакција бивших ученика, који су се присетили својих негдашњих креативних узлета. Јављали су се уз много нежних речи и успомена призваних стваралаштвом њихових наследника. Такође, родитељи будућих ученика могу да прочитају приче и да буду спокојни у вези са школом којој ће поклонити поверење да се бави одрастањем њихове деце...

Занимало нас је и по чему је једна учioniца, број 18, толико специфична и каква се ту „литерарна чудеса“ дешавају, када је заслужила место у називу збирке прича и причања.

– Осамнаестица је кабинет за књижевност, који ученици и ја зовемо кабинет за „лепу/лијепу књижевност“, онако, од милоште. То није само учioniца, већ и начин живота и место које успоставља вредносне критеријуме, које обликује најлепшу младост – ону која чита и тога се не стиди, ону која верује у лепорече, у критичко мишљење (али не и критизерство), која узраста уз поверење у речи као што су: љубав, достојанство, чојство, јунаштво, богоугодност, пријатељство, књига, песма, прича, причање. Зато име наше учioniце пишемо великим словом. Она има симболичку вредност, јер је наше уточиште, кутак смисла и микросвет у којем није превазиђено када је човек начитан, фин, културан, љубазан, емотиван, емпатичан. Ми заиста верујемо да се од читања живи, да читање побољшава и пролепшава човека – да се читањем дограђујемо у љубави, духовности, душевности. Најзад, Осамнаестица је место у којем се ори смех, које дочекује и одагнава уздахе, место које сведочи о часовима – правим малим културним догађајима – и место у којем живи „један дух разних доба“ (да цитирамо Змаја). По том духу се ученици из Осамнаестице препознају – међу собом и међу генерацијама које су стасавале окружене портретима Светог Саве, Доситеја, Његоша, Вука, Андрића, Црњанског и многих других. Они нас са зидова гледају, а ми, књижевни занесењаци, верујемо и да нас слушају. Убедили смо се да су нам њихове приче драгоцене животни сапутници, а они – учитељи којима дугујемо и које не бисмо да сра-

мотимо, наседајући на празнословље, плиткорече, испразност, на баналне и површне концепте живота. И да не буде забуне, магија из Осамнаестице није нешто што се подразумева. Она се ствара. Чаробни штапић има само једну формулу: читање књига – каже професорка Мирјана.

Збирка садржи двадесет прича, одабраних интересним гласањем, а интересантан је податак да се у свим одељењима одабир поклопио са професоркиним. Она наглашава да је узбудљиво било и то колико су и на који начин подржавали једни друге.

– Личној жељи подредили су општи интерес одељења – да иступе са најбољим текстовима – које су без љубоморе и суревњивости одабрали и подржали. Оваква врста заједништва један је од педагошких исхода на који сам нарочито поносим. Научили су да буду објективни у процени и добронамерни у изборима. Да се радују и својим и туђим успешима. Због таквих људских особина, они су кадри да оволико узлете. А на тим особинама се радило – и у кућама и у школи – каже Мирјана Стакић Савковић.

Од 15. априла збирка је доступна на сајту Филолошке гимназије, а о томе колико је ученицима пројекат значајан говори и њихова воља да настава са радом. У току је превођење прича и на стране језике који се уче у школи, као редовни наставни предмети, али и као факултативни.

Задаци су подељени, ђаци мотивисано раде, уз супервизију професора, неки преводи већ пристижу, а када буду комплетирани читаоци ће бити у прилици да приче читају на енглеском, немачком, француском, руском, италијанском, шпанском, кинеском, јапанском, корејском, норвешком, али и на латинском језику.

ПИСЦИ И ЛИКОВИ

– Збирка је обједињена квалитетом. Лепа је, паметна, оштроумна. Било је изузетно интересантно сагледати ко су писци и књижевни ликови које ђаци бирају кад је „густо“, када у тешким околностима некоме од њих треба да се обрете. Међу првима, то су били Меша Селимовић, Иво Андрић, Албер Ками, Вилијам Шекспир, Бертолт Брехт, Ф. М. Достојевски... Очигледно је да су се издвојили ликови које сматрају врло значајним сапутницима – Ахмед Нурудин и Хасан, Тамил и Карађоз, Мерсо, Хамлет и Хорацио, Раскољников и Разумихин, Ана Фирлинг... Од неких ликова су учили како треба, а од неких како не треба. Наравно, ово је само најочигледнији пресек – у збирци ћете се сусрести са причама инспирисаним сижеима и ликовима и из дела Његоша, Борхеса, Хемингвеја, Деснице, Даса, наших народних епских песама... – објашњава Мирјана Стакић Савковић.

Такође, већ од 15. маја на сајту школе заинтересовани ће моћи, поред читања, и да слушају приче, за које аутори текстова и чланови драмске секције снимају и аудио-записе, али и да процене како су их ученици ликовно илустровали.

И то није све: након што је употпуно преводима прича, ови посебни гимназијалци планирају да објаве и штампано издање збирке.

– Биће то драгоцено сведочанство једног времена и генерације матураната који су остали без матурског бала, без такмичења на којима би освајали медале... Али биће то и запис о матурантима који су у доба короне наставили да се подупиру знањем, читањем и писањем, да се смеју и да пркосе, да прекрајају потенцијалне поразе у стваралачке узлете – каже професорка Мирјана и додаје да су током читаваог пројекта имали безрезервну подршку школе. Од самог почетка, управа школе и директорка Драгана Ђећез Иљукић, њена заменица Ивана Катих, као и све колеге нису били само навијачи, већ и конструктивни сарадници.

Тако ће од једног домаћег задатка настати збирка прича и превода, која показује изванредан дух Осамнаестице и редовну снагу Филолошке гимназије – у нередовном пролећу 2020. године.

Наташа Ивановић

ТАКМИЧАРСКИ ДУХ

Ученици Филолошке гимназије годинама постижу невероватне резултате на свим нивоима такмичења. Од 2013. до 2019. године ђаци различитих генерација освојила су чак тридесет једну државну награду на Књижевној олимпијади, предвођени професорком Мирјаном Стакић Савковић, такође носiocем бројних признања. Између осталих, она је и добитник награде „Проф. др Милија Николић“, за освојено прво место на такмичењу за најуспешнију методичку припрему за час, које организује Друштво за српски језик и књижевност, као и специјалног признања Друштва за изузетан наставнички успех у припремању ученика за такмичење Књижевна олимпијада.

– Деветнаест матураната је у овој години требало да изађе на регионални ниво такмичења. Прошле године они су у једном дану освојили једанаест републичких награда на такмичењу у Сремским Карловцима. Освајали су и многе друге награде: лауреати су Лимских вечери поезије, носиоци награда „Борислав Пекић“, „Вук Милатовић“, награда Доситејеве задужбине, Вукове задужбине, награда Друштва за српски језик и књижевност Србије... – каже професорка Мирјана.

Као достојан епilog претходног четворогодишњег рада са садашњим матурантима, са којима би, како каже, причала приче и преко голуба писмоноше, настала је збирка „Живот по Осамнаестици: Приче и причања у доба короне“.

– Ово ванредно пролеће постало је и животни призив да проверимо оно што смо у учioniци годинама заступали – уверење да се од књижевности живи, да су приче склоништа, уточишта, путокази. Да су књиге Аска, без обзира на коју и рухо у којем се појавио вук. Овога пута вук је вребао под именом корона. А ми смо заиграли нашу игру – наставили смо да причамо при-

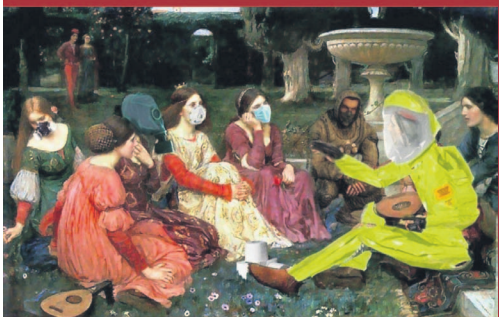
Додаје да је збирка настала као последица њеног увида у квалитет прича које је изнедрио домаћи задатак. Наиме, на самом почетку ванредног стања било јој је важно да осмисли дидактичку стратегију која ће одржати континуитет наставног рада, поштовати план и програм, али која ће се паралелно умрежити и у новонасталу ситуацију, коју као педагог није желела да игнорише. Том ставу прилагодила је и методички приступ. Ученици су добили пројектни задатак да осмисле како би се књижевни ликови, о којима су до тада на часовима говорили, понашали у Србији у доба короне. Прва инструкција била је да напишу причу у којој ће задржати доследну карактеризацију одабраног лика, али ће га изместити у контекст наше свакодневнице и искушења које нас је снашло. Радове су читали, коментарисали и анализирали, а сви ученици добили су сугестије и конкретна упутства како да дограде одређене сегменте. Затим их је професорка подстакла да одаберу шест-седам прича које би представљале одељење и које би поделили са другима.

Најважнији критеријуми којима је требало да се руководе били су: убедљива мотивација приче и књижевног лика, прикладан одговор на тему, узбудљивост радње, доследност карактеризације, лепота стилског израза, заснованост у естетским начелима без баналне политизације. Након одабира најлепших прича (унутар сваког од три одељења), приредили су електронску збирку.

– Настала је као стваралачка продукција ученика, заснована у њиховом књижевном знању и читалачким компетенцијама. Те приче нису могли да напишу људи који претходно нису прочитали књижевно дело. Неке приче су подражавале једно дело, друге су укрштале више сижеа, али лајтмотив збирке је могуће и вероватно понашање књижевних ликова у Србији данас. Довели смо аутентичне ученичке радове, функционалну примену знања утемељену у интертекстуалности, текстове завидне креативности, маш-

ЖИВОТ ПО ОСАМНАСТИЦИ

приче и причања у доба короне

ФГ

ФИЛОЛОШКА
ГИМНАЗИЈА
БЕОГРАД

И насловну сцџану збирке осмислили су ученици са професорком. Посебну креативност показали су ученици IV/1, чије је решење одабрано. Слику „Декамерон“, чији је аутор Џон Вилијам Војшерхаус, приредио је и прилагодио духу збирке ученик Гаврило Стојковић